

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI TERENOWEJ I OCHRONY ŚRODOWISKA

z dnia 28 listopada 1973 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pralniczych.

Na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 30 marca 1965 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U. Nr 13, poz. 91) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Rozporządzenie określa warunki bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pralniczych.

2. Przez zakłady pralnicze rozumie się zakłady wykonujące usługi z zakresu prania i czyszczenia oraz farbowania wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzanych, zwanych dalej „odzieżą”, jak również pralnie będące częścią składową jednostek gospodarczych lub instytucji i wykonujące pranie lub czyszczenie albo farbowanie odzieży służącej do ich własnych potrzeb.

3. Przepisy rozporządzenia nie mają zastosowania do pralni na statkach morskich.

Rozdział 2

Pomieszczenia i urządzenia produkcyjne.

§ 2. Pomieszczenia, w których przeprowadza się mechaniczne czyszczenie w rozpuszczalnikach organicznych, powinny posiadać:

- 1) podłogę oraz ściany do wysokości 2 m z materiału nienasiąkliwego i łatwo zmywalnego,
- 2) wentylację mechaniczną wykonaną tak, aby:
 - a) zapewniała podczas pracy urządzeń, w których stosowane są rozpuszczalniki, nieprzekraczanie najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) par tych rozpuszczalników w atmosferze pomieszczenia,
 - b) umożliwiała czerpanie zanieczyszczonego powietrza w miejscu wydzielania się zanieczyszczeń lub w miejscu gromadzenia się par rozpuszczalników,
 - c) zapewniała dopływ świeżego powietrza do stanowisk pracy,

d) usuwane na zewnątrz zakładu powietrze nie było uciążliwe dla otoczenia;

- 3) urządzenia zapewniające możliwość skutecznego przewietrzania pomieszczenia naturalnym prądem powietrza w wypadku awarii urządzeń wentylacji mechanicznej lub rozlania się rozpuszczalników.

§ 3. 1. Stanowiska pracy mechanicznego prasowania bielizny i odzieży powinny mieścić się w pomieszczeniach posiadających należycie działające urządzenia wentylacji mechanicznej, zapewniające skuteczne odprowadzanie nadmiaru par i ciepła powstającego podczas prasowania.

2. Stanowiska pracy ręcznego prasowania przy użyciu elektrycznych żelazek do prasowania powinny być wyposażone w podesty izolacyjne z materiałów dielektrycznych.

3. Stanowiska pracy usuwania plam na stołach detaszerskich oraz ręcznego prania na stołach lub w innych urządzeniach pralniczych powinny być wyposażone w ażurowe podesty z materiałów zabezpieczających przed poślizgnięciem się.

§ 4. 1. Podłogi we wszystkich pomieszczeniach narażonych na zalewanie wodą podczas pracy powinny być odporne na nasiąkanie i na ścieranie oraz zabezpieczające przed poślizgnięciem się, a także powinny być dostosowane do odprowadzania rozlanej wody, tj. powinny mieć nachylenie w kierunku kratek ściekowych. Ściany tych pomieszczeń do wysokości 2 m powinny być pokryte materiałem nienasiąkliwym, odpornym na działanie wilgoci.

2. Odprowadzenia ścieków z pralnic, wirówek itp. powinny być wykonane w sposób zabezpieczający przed rozlewaniem wody na podłogę w miejscach przeznaczonych do komunikacji i w miejscach pracy obsługi tych urządzeń.

3. Zagłębienia retencyjne ścieków pod pralnicami, wirówkami itp. nie mieszczące się w obrysie podstawy tych urządzeń, powinny być zabezpieczone pokrywami.

§ 5. 1. Przewody rurowe i zawory odcinające dopływ wody, pary lub rozpuszczalników do odpowiednich maszyn i odbiorników powinny być szczelne, a zauważone niesprawności w ich działaniu powinny być natychmiast usuwane. Szczelność zaworów odcinających, wyłączających

dopływ czynnika do poszczególnych maszyn i odbiorników, należy sprawdzać w terminach określonych w dokumentacji techniczno-ruchowej, a fakt kontroli należy odnotowywać w dokumentacji danego urządzenia.

2. Przewody rurowe pary i gorącej wody powinny posiadać na całej swej długości izolację cieplną. Izolację taką powinny posiadać również przewody wody zimnej, zamontowane w pomieszczeniach o dużej wilgotności powietrza.

3. Przewody rurowe, zamontowane zarówno w pomieszczeniach produkcyjnych, jak i w pomieszczeniach technicznych, powinny być oznaczone barwami zgodnie z obowiązującymi normami w sposób wskazujący wyraźnie przeznaczenie danego przewodu oraz kierunek przepływającego w nim płynu lub pary.

§ 6. 1. Pralnice powinny mieć szczelne zamknięcie, a pokrywa zamykająca powinna być zabezpieczona przed jej przypadkowym otwarciem.

2. Pralnice, w których poszczególne fazy cyklu pracy są sterowane automatycznymi urządzeniami programującymi, powinny być wyposażone w urządzenia do ręcznego spustu kąpeli w razie awarii urządzeń programujących.

3. Pralnice powinny być wyposażone w elektryczne urządzenia blokujące, uniemożliwiające uruchomienie napędu bębna pralnicy oraz powodujące wyłączenie tego napędu przy otwartej pokrywie otworu ładunkowego.

4. Pralnice z osobnymi pokrywami otworów ładunkowych bębna zewnętrznego i wewnętrznego powinny być wyposażone w urządzenia unieruchamiające bęben wewnętrzny w położeniu załadowania i wyładowania.

§ 7. Wirówki powinny być wyposażone w pokrywy zasłaniające otwór ładunkowy w sposób uniemożliwiający wypadnięcie przedmiotów w czasie ruchu, połączone z urządzeniem elektrycznym uniemożliwiającym uruchomienie napędu wirówki przy otwartej pokrywie oraz powodującym wyłączenie napędu w razie jej otwarcia.

§ 8. 1. Urządzenia do mechanicznego prasowania bielizny, których działanie polega na przesuwaniu bielizny na płaszczyźnie prasującej za pomocą walców obrotowych, powinny być zabezpieczone przed przypadkowym dostaniem się rąk lub części odzieży osoby obsługującej między elementy prasujące.

2. Urządzenia do mechanicznego prasowania bielizny lub odzieży, w których płyty prasujące dociskane są mechanicznie, powinny być wyposażone w urządzenie zabezpieczające przed zwarciem i dociśnięciem się tych płyt w czasie manipulowania bądź też tak rozwiązane, aby urządzenie włączające dociskanie wplyt wymagało użycia równocześnie obydwóch rąk.

§ 9. Urządzenia do mechanicznego czyszczenia odzieży w rozpuszczalnikach chlorowanych powinny być całkowicie szczelne oraz powinny zapewniać wysuszenie i przewietrzenie czyszczonej odzieży. Urządzenia te powinny posiadać oddzielną wentylację wywiewną z wyłotem na zewnątrz budynku, niezależnie od przewodów wentylacji ogólnej.

§ 10. Urządzenia do mechanicznego czyszczenia odzieży w rozpuszczalnikach palnych lub trudno palnych mogą być instalowane tylko w pomieszczeniach odpowiadających wymaganiom ochrony przeciwpożarowej. Instalacje i urządzenia elektryczne powinny być wykonane zgodnie z przepisami o budowie urządzeń elektrycznych w pomieszczeniach zagrożonych wybuchem, a części wirujące

powinny być wykonane w sposób umożliwiający odprowadzenie ładunków elektryczności statycznej.

§ 11. Urządzenia do miejscowego usuwania plam (stoły detaszerskie) powinny być wyposażone w sprawnie działające urządzenia wentylacji odciągowej połączonej bezpośrednio z komorą stołu lub posiadające wyciąg powietrza tuż przy krawędzi stołu.

Rozdział 3

Praca w oddziałach produkcyjnych.

§ 12. 1. Palenie tytoniu i używanie otwartego ognia w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych jest zabronione. W pomieszczeniach tych powinny znajdować się znaki (napisy) informujące o treści tego zakazu.

2. Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach mechanicznego oczyszczania odzieży przy użyciu benzyny powinni na odzieży roboczej nosić płócienną kamizelkę koloru jaskrawo żółtego lub pomarańczowego, nawet gdy znajdują się poza pomieszczeniem stałego miejsca pracy. Pracownicy ci nie mogą zbliżać się do otwartego ognia lub żaru, nie mogą sami palić tytoniu; jeżeli mają na sobie odzież ochronną, nie wolno do nich zbliżać się innym osobom palącym tytoń, nawet w innych pomieszczeniach.

3. Zatrudnianie młodocianych w pomieszczeniach, w których wykonuje się pracę przy użyciu rozpuszczalników chlorowanych lub benzyny, jest zabronione.

4. W pomieszczeniach, w których przewidziano jednoosobową obsadę stanowiska pracy, praca powinna być tak zorganizowana, aby z pracownikiem tym był utrzymywany przez innych pracowników bezpośredni kontakt.

§ 13. 1. Pomieszczenie do składowania rozpuszczalników powinno być wyposażone w wentylację uniemożliwiającą powstawanie niebezpiecznych stężeń par lub gazów w powietrzu.

2. Wszelkie prace na stanowiskach mechanicznego czyszczenia odzieży powinny być wykonywane w sposób uniemożliwiający rozlewanie się rozpuszczalników oraz zanieczyszczanie nimi atmosfery pomieszczeń; w szczególności należy:

- 1) naczynia i urządzenia zawierające rozpuszczalniki zamykać szczelnie; ich otwarcie jest dopuszczalne tylko na czas niezbędny do wykonania czynności związanych z użyciem tych naczyń i urządzeń,
- 2) zbiorniki operacyjne, destylatory itp. pojemniki napełniać i opróżniać wyłącznie mechanicznie przy użyciu odpowiednich szczelnych przewodów,
- 3) czynności załadowania i wyładowania urządzeń do czyszczenia w rozpuszczalnikach chlorowanych wykonywać przy włączonym wentylatorze indywidualnej wentylacji wyciągowej i otwartej przepustnicy kanału wentylacyjnego odprowadzającego opary na zewnątrz pomieszczenia,
- 4) proces czyszczenia w rozpuszczalnikach chlorowanych kończyć dopiero po całkowitym wysuszeniu i skutecznym przewietrzeniu odzieży w urządzeniu do czyszczenia, a w razie konieczności wyjęcia odzieży z urządzeń do czyszczenia w rozpuszczalnikach chlorowanych przed jej wysuszeniem i przewietrzeniem w urządzeniu, niezwłocznie usuwać ją poza pomieszczenie, w których są zamontowane stanowiska pracy,

- 5) odzież po zakończonym procesie czyszczenia, przed jej przekazaniem do dalszej obróbki, poddać wietrzeniu w wydzielonym pomieszczeniu (wietrzalni) posiadającym skuteczną wentylację,
- 6) napełnianie urządzeń do czyszczenia odzieży rozpuszczalnikami, czyszczenie odzieży, dozowanie wspomagacza, wirowanie i suszenie przeprowadzać przy hermetycznie zamkniętych pokrywach otworów ładunkowych i manipulacyjnych,
- 7) po zakończeniu pracy zamykać pokrywy otworów ładunkowych i manipulacyjnych w maszynach do czyszczenia odzieży rozpuszczalnikami chlorowanymi, a przepustnicę kanału wentylacyjnego odprowadzającego opary na zewnątrz pozostawiać otwartą.

§ 14. Podczas mechanicznego czyszczenia odzieży w benzynie użyty do kąpeli rozpuszczalnik powinien zawierać środek przeciwdziałający gromadzeniu się ładunków elektryczności statycznej w ilości co najmniej 0,1% środka powierzchniowo-czynnego (wspomagacza czyszczenia, mydła benzynowego) w stosunku do objętości kąpeli czyszczącej.

§ 15. Pozostałości po destylacji benzyny powinny być niezwłocznie usuwane z pomieszczeń pracy i składowane w miejscu i w sposób ustalony w uzgodnieniu z właściwymi organami ochrony przeciwpożarowej.

§ 16. 1. Pomieszczenia do magazynowania i sortowania brudnej bielizny powinny być wyposażone w urządzenia wentylacyjne zapewniające w nawiewie 5-krotną, a w wywiewie — 6-krotną wymianę powietrza w ciągu godziny. Na odstępstwo od tych wymagań może wyrazić zgodę właściwy państwowy inspektor sanitarny.

2. Magazynowanie i sortowanie brudnej bielizny i odzieży bezpośrednio na podłodze pomieszczeń magazynowych lub pralni jest zabronione.

3. Odzież przeznaczona do mechanicznego czyszczenia przy użyciu benzyny powinna być przed poddaniem czyszczeniu starannie przejrzana w celu usunięcia z niej wszelkich metalowych ozdób i przedmiotów.

4. W pomieszczeniu, w którym zainstalowane są mechaniczne urządzenia do czyszczenia w benzynie, ilość składowanej brudnej odzieży nie powinna przekraczać dwukrotnej jednorazowej ładowności tych urządzeń.

§ 17. 1. Brudna odzież powinna być dostarczana do zakładu pralniczego wyłącznie w workach lub innego rodzaju pojemnikach eliminujących bezpośredni kontakt osób zatrudnionych przy transporcie z przewożoną bielizną lub odzieżą.

2. Przewóz brudnej bielizny z magazynów lub sortowni na stanowiska prania jest dopuszczalny tylko w specjalnie przeznaczonych wózkach lub innych środkach transportu mechanicznego.

3. Na stanowiskach prania odzieży transportowanie mokrej odzieży powinno odbywać się w sposób nie powodujący zalewania wodą podłogi pomieszczenia. Używane do transportu mokrej odzieży wózki powinny być skonstruowane w sposób uniemożliwiający wyciekanie wody.

4. W razie rozlania na podłogę na stanowiskach prania odzieży stężonych roztworów środków piorących, krochmalu lub innych środków, mogących spowodować poślizg, miejsca te należy niezwłocznie spłukać wodą.

§ 18. W suszarniach, których komory wykazują temperaturę wyższą od + 22°C, zawieszanie i zdejmowanie suszonych przedmiotów wewnątrz komór jest zabronione. Czynności te powinny być wykonywane na zewnątrz komór, a ładunek należy wprowadzać do komór lub wyjmować z komór bez konieczności wchodzenia do niej osób obsługujących suszarnię.

§ 19. Naprawa urządzeń i instalacji może być dokonywana wyłącznie przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje w tym zakresie, z zachowaniem następujących podstawowych wymagań:

- 1) podczas wykonywania napraw należy odpowiednio zabezpieczyć urządzenia w celu uniknięcia nie zamierzonego uruchomienia przez osoby niepowołane,
- 2) naprawa oraz czyszczenie zbiorników i przewodów na benzynę i rozpuszczalniki chlorowane mogą być dokonywane tylko po uprzednim dokładnym usunięciu resztek tych płynów i ich par; pracownicy zatrudnieni przy wykonywaniu tych prac powinni być wyposażeni dodatkowo w sprzęt ochrony dróg oddechowych,
- 3) podczas wykonywania prac naprawczych, takich jak spawanie, lutowanie lub czyszczenie przewodów i zbiorników powinien być do nich zapewniony dostęp powietrza przez zdjęcie wszystkich dostępnych pokryw i otwarcie zaworów.

Rozdział 4

Przepisy higienicznosanitarne.

§ 20. 1. Pracownicy zatrudnieni stale na stanowiskach czyszczenia odzieży przy użyciu benzyny lub rozpuszczalników chlorowanych powinni być przenoszani co 3 miesiące na okres 1 miesiąca do innej pracy. Przejściowe przeniesienie powinno każdorazowo być wykazane w dokumentacji, w której odnotowuje się fakt kontrolnych badań lekarskich, oraz nie powinno powodować obniżenia zarobku.

2. Pracownicy zatrudnieni przy rozpuszczalnikach chlorowanych powinni być niezwłocznie przeniesieni na inne stanowisko pracy w każdym wypadku stwierdzenia w ich moczu obecności kwasu trójchlorooctowego w ilości przekraczającej 20 mg/l, na okres niezbędny do usunięcia z organizmu nadmiaru kwasu trójchlorooctowego. Badania obecności kwasu trójchlorooctowego w moczu powinny być podejmowane zwłaszcza w każdym wypadku zauważenia awarii lub nieszczelności urządzeń zawierających rozpuszczalniki chlorowane.

3. Pracownicy zatrudnieni w magazynach i sortowniach brudnej odzieży powinni być poddawani szczepieniom ochronnym zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

§ 21. W zakładzie pralniczym powinno być odpowiednio urządzone pomieszczenie przeznaczone do spożywania w nim posiłków oraz wydzielone pomieszczenie dla osób palących tytoń.

§ 22. 1. Dla pracowników pralni należy przewidzieć szatnię podstawową, a ponadto szatnię przepustową dla pracowników zatrudnionych przy przyjmowaniu i sortowaniu brudnej odzieży oraz przy praniu i czyszczeniu.

2. Szatnie, o których mowa w ust. 1, powinny być przedzielone zespołem umywalni i natrysków. Przechowywanie odzieży wierzchniej w pomieszczeniach produkcyjnych oraz przebieganie się na stanowiskach pracy jest zabronione.

3. Na odstępstwo od wymagań określonych w ust. 1 i 2 dla zakładów istniejących wyrazić może zgodę właściwy państwowy inspektor sanitarny.

§ 23. Zakład pralniczy powinien posiadać personel przeszkolony w zakresie niesienia pierwszej pomocy w razie wypadku, a w szczególności w razie zatrucia środkami chemicznymi używanymi w zakładzie, oraz dysponować odpowiednio zaopatrzoną apteczką.

§ 24. Magazyny, sortownie brudnej odzieży oraz środki transportu wewnętrznego powinny być dezynfekowane co najmniej raz w roku łącznie z odnowieniem pomieszczeń, a niezależnie od tego — na każde zarządzenie organów sanitarnych.

§ 25. 1. Pracownicy zatrudnieni przy obsłudze mechanicznych urządzeń do czyszczenia odzieży w benzynie i w rozpuszczalnikach chlorowanych na stanowiskach prania ręcznego i mechanicznego, a także na stanowiskach usuwania plam (detaszowania), powinni otrzymywać środki natłuszczające (kremy ochronne, lanolinę) do smarowania rąk.

2. Używanie do mycia rąk benzyny lub rozpuszczalników chlorowanych jest zabronione.

§ 26. 1. Zakład pralniczy jest obowiązany do przeprowadzania pomiarów stężenia par rozpuszczalników na stanowiskach mechanicznego czyszczenia odzieży w benzynie lub rozpuszczalnikach chlorowanych, nie rzadziej niż co pół roku. Ponadto pomiar należy przeprowadzić w każdym wypadku, gdy istnieje przypuszczenie, że stężenie par utrzymuje się na poziomie wyższym od najwyższego dopuszczalnego stężenia (NDS).

2. W razie stwierdzenia, że stężenie par rozpuszczalników na stanowiskach, o których mowa w ust. 1, przekracza najwyższe dopuszczalne stężenie (NDS), powinny być podjęte niezwłoczne środki zmierzające do usunięcia źródła skażenia.

3. Wyniki badań, o których mowa w ust. 1, powinny być przechowywane w aktach zakładu i udostępnione do wglądu organom sanitarnym i organom inspekcji pracy.

Rozdział 5

Przepisy końcowe.

§ 27. 1. Tekst niniejszego rozporządzenia lub odpowiedni wyciąg z niego powinien być podany do wiadomości pracowników zakładu przez wywieszenie w pomieszczeniach pracy w miejscach dostępnych i utrzymywany stale w stanie czytelny.

2. Przepis § 13 ust. 2 pkt 5 nie dotyczy zakładów pralniczych typu sklepowego czynnych oraz realizowanych na podstawie dokumentacji inwestycji zatwierdzonej przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia. W odniesieniu do czynnych zakładów typu przemysłowego przepis ten obowiązuje po 6 miesiącach od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

3. W ciągu 3 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia zakłady pralnicze opracują na jego podstawie szczegółowe instrukcje dla poszczególnych stanowisk pracy, dostosowane do warunków danego zakładu.

§ 28. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 15 grudnia 1973 r., z wyjątkiem przepisów § 2 i § 4, które wchodzi w życie z dniem 15 grudnia 1974 r.

Minister Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska:

J. Kusiak